

belijde soeken, gebasseerd
mit her BRE pols boek (Hoewel
vonder zijn)

muuchel!

THE
SUNLAW
2010

Senne

#KLAS MET INKTVLEKKEN

EDUCATIEF PAKKET - SECUNDAIR ONDERWIJS



TURNHOUT



KLAS MET INKTVLEKKEN

Educatief pakket - Secundair onderwijs

INDEX

1. Er was eens - <i>Historische context</i>	7
1.1 Industriële revolutie	8
1.2 Plattelandsvlucht en verstedelijking	9
1.3 Arbeid	12
2. Get up, stand up - <i>Kinderrechten</i>	16
2.1 Kinderrechten toen en nu	16
2.2 Kinderarbeid nu	17
2.3 Debat	18
3. Ceci n'est pas une peinture	19
- <i>Literatuur en kunst als sociale aanklacht</i>	
4. De straat op! - <i>Street art</i>	22
4.1 Wat is street art?	22
4.2 Wat is het belang van kunst in onze samenleving?	25
4.3 Wat is het belang van kunst in de openbare ruimte?	25
4.4 Zelf street art maken	27
5. Vers van de pers - <i>Media</i>	28
5.1 Media in de 19 ^{de} eeuw	28
5.2 Media in de 21 ^{ste} eeuw	31
5.3 In de huid van ...	32
6. Den schoonen historie van't Nederlandsch	33
- <i>Geschiedenis van het Nederlands</i>	
6.1 <i>De Kempenaar</i> uitpluizen	33
6.2 Reflectie	35
6.3 Artikel herschrijven in hedendaags taalgebruik	35
7. Iedereen kunstenaar - <i>Creatief aan de slag met beeld</i>	36
7.1 Spelen met aquarel	36
7.2 Beeldverhaal	38
8. Iedereen schrijver - <i>Creatief aan de slag met woord</i>	40
8.1 Campagne	40
8.2 Literaire verwerking	41

Beste leerkracht,

Voor jou ligt het educatieve pakket van *Kind met inktvlekken*. Misschien heeft je klas de wandeling al achter de rug, misschien moeten jullie er nog aan beginnen. Dit pakket focust op lessuggesties na de wandeling, maar biedt evengoed inspiratie om met je leerlingen aan de slag te gaan voor en tijdens de route.

We bieden een reeks lessuggesties aan die je zo kan gebruiken maar evengoed kan je zaken toevoegen, schrappen en aanpassen naar je eigen interesses en noden en die van je klasgroep. Bij elke lessuggestie vermelden we verschillende leerdoelen om duidelijk te maken hoe de lesmomenten aansluiting vinden bij een aantal eindtermen. Zowel het verhaal van *Kind met inktvlekken* als deze lessuggesties bieden historische context, maar het is ook een uitnodiging om jezelf, samen met je leerlingen, verder te verdiepen in thema's die nauw verbonden zijn aan het verhaal en de wandeling.

Het verhaal *Kind met Inktvlekken* is een tijdreis en biedt heel wat mogelijkheden om te reflecteren op diverse aspecten uit het leven vroeger en nu. Dat is ook wat we met dit lespakket willen doen. We benaderen het verhaal daarbij op vier verschillende manieren:

1. Het verhaal als taalbad
2. Het verhaal als blik op de wereld en uitnodiging tot dialoog
3. Het verhaal als kunstwerk
4. Het verhaal als storytelling en beleving

Bij dit pakket bestaat een koffer met tastbare materialen die je tijdens de lessen kan gebruiken. Er is ook een digitaal bronnenboekje dat je meer achtergrondinformatie biedt als leerkracht of waar je je samen met de leerlingen in kan verdiepen.

We integreerden heel wat voorstellen voor creatieve verwerkingsopdrachten. Stuur je de *Kunst met inktvlekken*-creaties die in de klas gemaakt werden graag de wereld in via social media? Gebruik dan de hashtag

#KLASMETINKTVLEKKEN.

VOOR DE WANDELING

Peil voor de wandeling al eens bij de leerlingen wat ze al weten over de thematieken kinderarbeid, kinderrechten, sociale rechten, industrialisatie... (voorkennis activeren). Maak, indien mogelijk, gebruik van een tijdslijn in de klas om de periode te situeren in de geschiedenis.

Leg verbanden met lesinhouden die jullie eventueel al behandelden. Misschien verscheen één van de onderwerpen recent nog in de actualiteit of kwam iemand er in het dagelijks leven mee in aanraking.

Vb.

- + Winkelketens als H&M zetten almaar meer in op 'schone industrie'. Dit heeft betrekking op het milieu, maar evengoed op arbeidsomstandigheden.
- + In verkiezingsperiodes gaat er veel aandacht naar sociale rechten, betere lonen...
- + ...

TIJDENS DE WANDELING

Wanneer je de wandeling doet met een gids van Stad Turnhout, zal die je meenemen doorheen het verhaal. Als je ervoor kiest om op stap te gaan met de audiogids, is het zinvol om regelmatig met je leerlingen in gesprek te gaan bij de verschillende muurschilderingen. Zo kan je de betrokkenheid bij het verhaal en de thema's verhogen.

Voor elke muurschildering kan je samen met de leerlingen voorspellingen doen: Wat zou er gebeuren? Waarom denk je dat? Nadien kan je terugkoppelen: Klopte je veronderstelling? (*Begrijpend luisteren, terugblikken, vooruitblikken*). Probeer, waar mogelijk, verbanden te leggen met de leefwereld van de leerlingen.

Hieronder volgen uitgebreide lessuggesties om naar hartenlust mee aan de slag te gaan in je klas.

SECUNDAIR ONDERWIJS

lessuggesties na de wandeling (*verwerking in de klas*)

Bij dit lespakket hoort een **koffer** met tastbare materialen die je in het Speelkaartenmuseum kan ontlenen om tijdens de lessen te gebruiken. Het merendeel van het materiaal vind je eventueel ook terug in de **digitale koffer** die online staat. Het **digitaal bronnenboekje** biedt je als leerkracht meer achtergrondinformatie en de eindtermen aan. Je kan je er ook samen met de leerlingen in verdiepen.

1. ER WAS EENS ... - Historische context

Kind met inktvlekken vormt een unieke blik op de wereld van de late 19^{de} eeuw, en het leent zich ook uitstekend om een aantal socio-economische aspecten van die periode verder uit te diepen, met name de industriële revolutie, de toenemende verstedelijking, en de arbeidsomstandigheden en emancipatie van de arbeiders. In deze module staan we stil bij de historische context van het verhaal en bieden we een aantal suggesties om die met leerlingen verder te onderzoeken.

Koffermateriaal (ook digitaal beschikbaar):

- + Een kaart van Turnhout uit de 19^{de} eeuw
- + Historische foto's van Turnhout: fabrieken, volkshuisjes, en fabrieksarbeiders (kinderen)

Bronnenboekje: bronnen 1, 2, 3 & 4

Koppel eerst terug naar de wandeling en vraag de leerlingen wat ze onthouden hebben van het verhaal en de tijd waarin Senne leefde. Stel een aantal gerichte vragen om hun voorkennis en hun inzicht in de ruimere context van het verhaal te toetsen:

- In welke periode speelt **Kind met inktvlekken** zich af? Wat weten jullie over de 19^{de} eeuw? Welke belangrijke ontwikkelingen vonden toen plaats, en hoe veranderden die het leven van de mensen?

- **Waar woonden Senne en zijn familie?
Hoe waren zijn leefomstandigheden?
Was dit normaal in de 19^{de} eeuw of niet?**
- **In welk type fabriek werkte Senne?
Wat vind je ervan dat kinderen in fabrieken werkten?
Welke rechten hadden kinderen toen?**
- **Welke politieke gebeurtenissen werden vermeld in het verhaal?
Wat was de rol van mevrouw Dessauer en Deken Adams?
Hoe was de verhouding tussen deze verschillende klassen in de 19^{de} eeuw?**

Daarna of tegelijkertijd kan je een ruimer historisch kader aanbieden dat leerlingen inzicht geeft in de historische context. We bekijken 3 mogelijke invalshoeken.

1.1 INDUSTRIËLE REVOLUTIE

Een goed inhoudelijk kader biedt de volgende tekst, die je online en ook in het bronnenboekje vindt (*bron 1*):

· Industriële Revolutie – Samenvatting, oorzaken en gevolgen.

Haal er zelf de nodige inspiratie uit of laat leerlingen de tekst zelfstandig lezen. Deze vragen kunnen daarbij richting geven:

- **Waarom spreekt men beter over een Industriële Evolutie dan Revolutie?**
- **In welke van de vier fasen moeten we het verhaal van Senne situeren?**
- **Wat waren belangrijke oorzaken van de Industriële Revolutie?**
- **Wat was de oorzaak van ‘de sociale kwestie’?**
- **Wat waren belangrijke gevolgen van de Industriële Revolutie voor de aanvang van de 20^{ste} eeuw?**

Reflectie

Denk samen na over deze vragen:

- **In welke mate zijn de gevolgen van de Industriële Revolutie nog steeds aan de gang?**
- **Welke problemen van het einde van de 19^{de} eeuw zijn intussen opgelost?**
- **Welke problemen zijn toegenomen, of krijgen nu meer aandacht?**

1.2 PLATTELANDSVLUCHT EN VERSTEDELIJING

Start met een zoekopdracht op het internet. Laat leerlingen de kaart van Turnhout opzoeken op de website www.geopunt.be. Laat hen de vergelijking maken met een aantal oudere kaarten die daar ook beschikbaar zijn:

+ Fricx-kaart (1712)

+ Ferraris-kaart (1777)

Deze kaarten vind je ook in het bronnenboekje (bron 2).

Bekijk nu de kaart van Turnhout uit 1885 uit de (*digitale*) koffer.

Zorg dat leerlingen zich kunnen oriënteren op de kaarten:

Zoek andere naburige plaatsen (*in het verleden soms met een iets andere schrijfwijze*): bv. Oosthoven, out ou vieu Turnhout / Oudtturnhout, Raevels, Sevendonck, Kasterle, Thielen, Ghierle,

Binnen Turnhout is het domein van het kasteel van de hertogen van Brabant (“Chateau” op de kaart) ook goed herkenbaar aan het ruitvormige motief in het hof: de plaats waar nu de Warande gelegen is.

Bekijk samen de verschillen op vlak van grondgebruik: in de 18^{de} eeuw was een groot deel van de huidige bebouwde oppervlakte van Turnhout nog als groene akker of weidegrond ingekleurd op de kaart. In de 19^{de} eeuw was dit al sterk geëvolueerd.

Maak de link met *Kind met inktvlekken*: de groei van industrie in steden zoals Turnhout zorgde voor een toename van de werkgelegenheid, wat landbouwers naar die centra lokte om daar een leven op te bouwen. Werken op het land en huisnijverheid werden daardoor ingeruild voor een leven als fabrieksarbeider. In *Kind met inktvlekken* is die evolutie volop aan de gang.

Nu kan je dieper ingaan op de ontwikkeling van die steeds groter wordende steden in de 19^{de} eeuw.

- Fabrieken werden in het midden van de stad gebouwd, want dat was praktisch en bovendien had men nog weinig oog voor de schadelijke gezondheidsgevolgen van die nieuwe industrieën.¹

- Er was weinig 'plaats' om te ontspannen in die steden, bv. in openbare parken of speeltuinen.

+ Sta stil bij de plaatsen waar we Senne te zien krijgen in *Kind met inktvlekken*.
Waar leeft hij?
Denk je dat hij tijd heeft om buiten te spelen?
Heeft hij contact met de natuur?
Hij leeft voornamelijk thuis, in de fabriek, en ook op café.

+ Het concept van 'stadsplanning' bestond toen nog niet zoals nu en zou pas in latere decennia belangrijker worden. Er stonden progressieve denkers op met voorstellen voor meer leefbare steden, zoals bv. tuinsteden of tuinwijken in bestaande steden.²

- De woonomstandigheden van de arbeiders in die steden waren erbarmelijk. Arbeiders woonden vlakbij de fabrieken in kleine huisjes. Door de snelle urbanisatie werden de huizen snel en dicht op elkaar gebouwd, zonder riolering of waterleiding, wat leidde tot het ontstaan van onhygiënische sloppenwijken.

+ In *Kind met inktvlekken* woont Senne samen met zijn ouders en vijf broers en zussen in een klein huisje in het Driezenstraatje, waar arbeiders en kantwerksters woonden. De woning heeft maar enkele kamers en ze moeten een pomp delen met hun burens. Ze betalen huishuur aan de fabrieksbaas en die huur is hoog omdat er zoveel mensen in de stad willen wonen.

Bied eventueel extra visueel materiaal aan om de 19^{de}-eeuwse woonomstandigheden te illustreren: zie bronnenboekje (bron 3).

Reflectie

- Je kan leerlingen laten nadenken over de verschillen tussen leven op het platteland vs. leven in de stad:

Wat zouden in de 19^{de} eeuw belangrijke verschillen geweest zijn? Wat zijn nu verschillen in ons eigen land, en in andere - meer uitgestrekte - landen? Is het vandaag nog nodig om naar de stad te gaan voor een goede baan? Waar denk je dat je het beste leven kan uitbouwen: in de stad of op het platteland? Is de plaats waar je woont - stedelijk of landelijk - belangrijk voor jouw eigen geluk?

- Geef hen ook de kans om te reflecteren over onze huidige steden:

Hoe zijn steden nu ingedeeld? Wie woont waar in de stad? Zijn er bepaalde bevolkingsgroepen of 'klassen' die in specifieke delen van de stad wonen? Hoe wordt dat bepaald?

¹ Sommige van die fabrieken zijn in de 20^{ste} eeuw omgevormd tot musea of culturele centra, en vormen nog mooie getuigen van die historische werkelijkheid. In Turnhout is de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten ondergebracht in de gerestaureerde fabriek van Brepols.

² Een voorbeeld in Turnhout is de tuinwijk van 163 die vanaf 1922 werd opgetrokken rond het Volkssplein, volgens een vooruistrevend stedenbouwkundig plan van o.a. Jan Crols.

1.3 ARBEID

1.3.1 ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN

Laat leerlingen de volgende artikels uit de speciale editie van *De Kempenaar* lezen en bespreek samen de inhoud. Stel een aantal gerichte vragen om het tekstbegrip te toetsen en verwijst dan terug naar de informatie die tijdens de wandeling werd aangeboden.

- + **“Uittreksel uit het arbeidsreglement ET. BREPOLS & DIERCKXZOOM”**
 - Welke regels vallen jullie op?
 - Zijn deze nu ook nog van toepassing in een fabriek? Welke niet?
 - Wat vinden jullie van deze regels: te streng of net niet?
- + **“GROOTE BRAND bij BREPOLS”**
 - Hoe en waar is de brand ontstaan?
 - Wie zijn de slachtoffers en wat gebeurde er met hen?
 - Hoe werd er op de brand gereageerd? Hoe lang duurde het voor de brand onder controle was? Welke geruchten werden verspreid?
 - Waarom wordt mevrouw Dessauer vermeld?

Context

- De werkomstandigheden in de fabrieken waren miserabel. Er waren weinig voorzieningen of controle op vlak van hygiëne of veiligheid, en er gebeurden regelmatig ongelukken, ook met dodelijke afloop. Mensen moesten lange dagen werken, 6 dagen per week, en hadden bijna geen vrije dagen. Omdat er meer arbeiders dan arbeidsplaatsen waren, konden fabriekseigenaars ook gewoon hun eigen zin doen: wie niet akkoord ging met het arbeidsreglement, mocht beschikken en werd onmiddellijk vervangen door iemand anders.

- Kinderarbeid was normaal, omdat de lonen in de fabrieken zo laag waren. Men kon niet rondkomen zonder dat vrouw en kinderen mee geld gingen verdienen. Kinderen werden behandeld als gewone arbeiders, maar ze verdienden minder en moesten dikwijls erg gevaarlijk werk doen omdat ze lenig genoeg waren om op moeilijke plaatsen tussen de machines te komen.

- + Een goed overzicht van de geschiedenis van kinderarbeid vind je op: - **kinderarbeid in belgie**.
Je vindt de tekst ook in het bronnenboekje (bron 4).

1.3.2 EMANCIPATIE VAN DE ARBEIDERS

Laat je leerlingen de volgende artikels uit de speciale editie van *De Kempenaar* lezen en bespreek samen de inhoud. Stel een aantal gerichte vragen om het tekstbegrip te toetsen en verwijst dan terug naar de info die tijdens de wandeling werd aangeboden.

- + **“DEKEN ADAMS en zijne volksbond”**
 - Wie komt luisteren naar deken Adams?
 - Wat is de bedoeling van de volksbond?
 - Wat zijn bekwaamheidskiezers?
 - Waarom vermeldt hij de Wet op Kinderarbeid van 13 december 1889?
- + **“PRIESTER DAENS te Geel”**
 - Wat zou de 'daensistische volksbeweging' kunnen zijn?
 - Waarom zou zijn optreden zoveel commotie veroorzaken?

Context

- In de laatste decennia van de 19^{de} eeuw was er veel sociale onrust: mensen kwamen in opstand tegen de lamentabele werk- en woonomstandigheden en men pleitte voor algemeen stemrecht. Er waren heel wat spontane stakingen en straatrellen, die soms uitmondde in dodelijk geweld.
- Ook rijkere burgers en figuren binnen de katholieke kerk kwamen op voor de fabrieksarbeiders. Victor Adams was deken in Turnhout en had een groot hart voor het werkvolk. Net zoals andere geestelijken, wilde hij hen vooruit helpen door een verbond van arbeiders op te richten die zou ijveren voor betere werkomstandigheden en een beter loon. Hij wilde daarvoor een beroep doen op de bekwaamheidskiezers, die sinds de wet van 24 augustus 1883 ook stemrecht hadden in de gemeente en provincie (het 'capacitair stemrecht').
- De Wet op de Kinderarbeid van 13 december 1889 bepaalde dat kinderen onder de 12 jaar niet mochten werken in de industrie. Jongens tussen 12 en 16 jaar en meisjes tussen 12 en 21 jaar mochten bovendien maar 12 uur per dag werken. En meisjes tussen 12 en 21 jaar mochten geen nachtwerk meer doen. Jammer genoeg duurde het lang voor dit effectief gecontroleerd zou worden.
- De 'daensistische volksbeweging' of het 'daensisme' was een christendemocratische beweging genoemd naar de broers Pieter en Adolf Daens, waaruit de Christene Volkspartij werd opgericht, in Aalst in 1893. De hoofdpunten uit het eerste programma waren menswaardige werk- en levensomstandigheden voor arbeiders, eerlijke verdeling van de belastingen, recht op vakbonden, regeling van de arbeidsduur en vrouwen- en kinderarbeid, leerplicht, verplicht en kosteloos lager onderwijs, en algemeen stemrecht.

Tip:

Toon een aantal fragmenten uit de film Daens van Stijn Coninx (1992), gebaseerd op het boek van Louis Paul Boon (1971).

Reflectie

Denk nu samen na over volgende vragen:

- **Hoe zit het met het toezicht op arbeidsomstandigheden nu? Welke verschillen bestaan er op dat vlak tussen ons land en andere landen in de wereld?**
- **Wordt er nu nog gestaakt? Wie doet dat? Waarom? Welke effecten hebben stakingen?**
- **Welke job zou jij wel of absoluut niet graag willen doen? Waarom?**
- **Hebben mensen nu meer kansen dan vroeger om een job te doen die ze leuk vinden?**
- **Leven we nog steeds in een klassensamenleving? Hoe is die veranderd tegenover het einde van de 19^{de} eeuw? Welke economische klasse is tegenwoordig dominant?**

2. GET UP, STAND UP - Kinderrechten

Het verhaal van Senne doet nadenken over wat het betekent om kind te zijn. In onze huidige samenleving veronderstellen we een onderscheid tussen kinderen en volwassenen, en de levens die zij leiden, bijna alsof het een natuurlijk gegeven is. Maar dat onderscheid is niet altijd zo strikt geweest. Het wordt bepaald en in stand gehouden door de maatschappij waarin kinderen opgroeien, en de wetten en instituties die vorm geven aan de specifieke historische context van die samenleving. In deze module staat het begrip 'kinderrechten' centraal en de betekenis daarvan in de 19^{de}, en in onze eigen 21^{ste} eeuw.

Koffermateriaal (ook digitaal beschikbaar):

+ Poster met kinderrechten

2.1 KINDERRECHTEN TOEN EN NU

Begin met een reflectie over de rechten van kinderen toen en nu.

- Deze documenten kunnen daarbij een aanknopingspunt vormen:

- + **Artikelen in de speciale editie van De Kempenaar:**
 - "Wet op VROUWEN- en KINDERARBEID"
 - "Uittreksels uit den Gemeente-Raad van Turnhout"
Hier vind je argumenten voor en tegen. Het artikel vormt zo ook een goed vertrekpunt voor het debat dat later gevoerd kan worden.
- + **"Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind"**, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989
 - De volledige tekst, extra context en inspiratie vind je op: **kinderrechten**
 - Een poster met de kinderrechten vind je ook in de (digitale) koffer.

Behandel de volgende vragen:

- Welke rechten vind je dat jij zou moeten hebben, als kind in onze huidige samenleving?
- Welke rechten hebben kinderen formeel, volgens de VN?
- Welke rechten had Senne in 1892?
- Hoe werd het leven van Senne verbeterd?
- Welke kinderrechten zijn sindsdien nog toegevoegd?
- Hoe is het leven van kinderen in Turnhout op die manier veranderd sinds de 19^{de} eeuw?

2.2 KINDERARBEID NU

Je kan ook de problematiek van kinderarbeid op wereldschaal verder uitdiepen.

Tijdens de wandeling wordt hier al naar verwezen bij de muurschildering van Zesar Bahamonte, 'Unity'.

- Vraag de leerlingen of zij hiervan op de hoogte zijn?
- Waar in de wereld komt kinderarbeid voor?
- In welke sectoren gebeurt het vooral?
- Hoe oud zijn de kinderen?
- Houden ze er ook rekening mee als ze spullen kopen?
- Hoe moet het probleem aangepakt worden?

NUTTIGE LINKS:

- [Unicef - Kinderarbeid](#)
- [Mo - Kinderarbeid in de vs](#)
- [Vrt - Kinderarbeid stijgt voor het eerst in 20 jaar](#)

2.3 DEBAT

De bovenstaande onderwerpen kunnen verwerkt worden tijdens een debat dat rond verschillende stellingen kan worden opgezet. Je biedt hierbij best een duidelijke stelling aan waarbij leerlingen in groep argumenten pro en contra verwoorden, eventueel na bijkomend opzoekwerk.

Mogelijke stellingen:

1. De ouders van Senne hadden hem nooit naar de fabriek mogen sturen.
2. Als kinderarbeid nu gebeurt, dan is dat altijd de schuld van de ouders.
3. Kinderarbeid moet gelegaliseerd worden in landen waar mensen te weinig verdienen.
4. Sommige kinderen zijn gewoon niet gemaakt voor het schoolsysteem en zouden ook gelukkiger zijn op een andere plaats waar ze zich al van jongs af nuttig kunnen maken.
5. De schoolplicht tot 18 jaar moet in België worden afgeschaft.
6. Er moeten zaken worden toegevoegd aan het Verdrag van de Rechten van het Kind want momenteel schiet het nog tekort om kinderen voldoende te beschermen.
7. Kinderen moeten op hun 14^{de} zelf kunnen kiezen of ze gaan werken of naar school blijven gaan.
8. Als consument kunnen we niets veranderen aan kinderarbeid, enkel politici kunnen dit.
9. Het probleem van kinderarbeid is te grootschalig om opgelost te geraken: er zijn te veel landen en actoren bij betrokken die geen afspraken met elkaar willen maken.
10. Het Verdrag wordt in België onvoldoende gerespecteerd als het aankomt op kinderen met een handicap.

3. CECI N'EST PAS UNE PEINTURE -

Literatuur en kunst als sociale aanklacht

In deze module vertrekken we vanuit deze vragen: Welke boodschap zit in de vertelling van *Kind met inktvlekken*? Op welke manier kunnen we het zien als een sociale aanklacht? Zodra deze vraag beantwoord is, kan de vergelijking worden gemaakt met andere literaire en artistieke voorbeelden, in het verleden en meer recent. We doen hier een aantal suggesties, maar weten ook dat dit slechts een uiterst kleine greep is uit het rijke aanbod van sociaal geëngageerde literatuur en kunst.

Koffermateriaal:

+ *Romans*

Als mogelijke werkvorm kan je de klas in groepjes verdelen waarbij iedere groep een kunstwerk, auteur, boek of tekstfragment onderzoekt. Achteraf stellen leerlingen hun bevindingen aan elkaar voor. In hun benadering van de werken staan de volgende vragen dan centraal:

- Wat zie je? Wat lees je?
- Wat is het effect op jou als lezer / kijker?
- Wat zou de boodschap van de auteur / kunstenaar zijn?
- Welk probleem wil die auteur / kunstenaar aankaarten?

Literatuur

HISTORISCHE VOORBEELDEN:

- in het Nederlands

- + **Multatuli, Max Havelaar (1860)**
= over de uitbuiting van de lokale bevolking in Nederlands-Indië
- + **Louis Paul Boon, Pieter Daens (1971)**
= over de strijd van priester Daens voor het lot van de fabrieksarbeiders in Aalst

- in andere talen ³

- + Engels: **Charles Dickens, Oliver Twist (1838)**
= over kinderarmoede en -verwaarlozing in de 19 eeuw
- + Frans: **Emile Zola, Germinal (1894)**
= over de arbeidsomstandigheden en staking van de mijnwerkers

MODERNE VOORBEELDEN:

-in het Nederlands

- + **Chika Unigwe, Fata Morgana (2007)**
= over de uitbuiting van Afrikaanse migranten in Antwerpen
- + **Dimitri Verhulst, Problemski Hotel (2003)**
= over bewoners van een Belgisch asielcentrum die dromen van een beter leven

- in andere talen

- + **Suzanne Collins, The Hunger Games (2008)**
= dystopische vertelling die kritiek geeft op de groeiende kloof tussen arm en rijk in de moderne samenleving
- + **Colson Whitehead, The Nickel Boys (2019)**
= over racisme en kindermishandeling in de VS in jaren 1960

Kunst

HISTORISCHE VOORBEELDEN:

- + **Honoré Daumier, De last (1865)**
- + **Picasso, Guernica (1937)**

MODERNE VOORBEELDEN:

- + **Kara Walker, shadow plays**
- + **Banksy**

Reflectie

- **Wat is het belang van politieke stellingname in kunst en literatuur?**
- **Kan kunst de wereld veranderen?**
- **Kan kunst het leven van mensen beter maken?**

³ Anderstalige literaire voorbeelden kunnen in hun originele versie ook behandeld worden tijdens de lessen Vreemde Talen.

4. DE STRAAT OP! - Street art

Kind met inktvlekken is een bijzonder voorbeeld van street art: kunst in de openbare ruimte die in opdracht werd gemaakt en bovendien een (herinnerings)educatieve functie dient. Het biedt daarom een mooie gelegenheid om met leerlingen na te denken over de plaats die wij aan kunst geven in onze samenleving en in onze openbare ruimtes. Ook de overeenkomsten en verschillen met andere vormen van visuele expressie op straat, zoals graffiti, kunnen hierbij aan bod komen.

Koffermateriaal:

- + Boeken over street art
- + Historische foto's van de stad Turnhout (ook digitaal beschikbaar)

Bronnenboekje:

- + Bronnen 5, 6, 7, 8, 9

Opmerking vooraf: het is belangrijk om in deze module stil te staan bij de verschillende achtergronden van leerlingen. Voor sommige zijn de begrippen 'kunst' of 'musea' geen verworvenheden die deel uitmaken van hun dagelijkse leven. Laat daarom ook zeker voldoende ruimte voor hun persoonlijke beleving en mening, ook al stoken die niet altijd met het sociaal wenselijke antwoord.

4.1 WAT IS STREET ART?

Volgende vragen kunnen het gesprek op gang brengen:

- Hebben jullie de muurschilderingen van *Kind met inktvlekken* als kunst ervaren?
- Wat is het verschil met graffiti? Is graffiti kunst?
- Wat is kunst? Welke criteria hanteer jij of hanteert de samenleving om dit te bepalen? Vakmanschap, de plaats (museum, galerie, straat) of misschien de prijs die iemand ervoor wil betalen?

Je kan een kader aanbieden waarbinnen het begrip 'street art' een definiëring, afbakening en eventueel ook een historische contextualisering krijgt. Merk op dat er weinig consensus bestaat over de concepten street art en graffiti, en dat eender welke definitie waarschijnlijk even beperkend als verrijkend is.

Inspiratie vind je hier:

- Avramidis, Konstantinos and Tsilimpounidi, Myrto. *Graffiti and Street Art. Reading, Writing and Representing the City*. Routledge, 2017. Een fragment is te vinden in het bronnenboekje (bron 5).

- Tate London

- + **· Art terms**
hier vind je definities voor 'street art', 'graffiti', 'public art'..
- + Street Art Talks: video's over het thema
 - **"The history of street art"**
 - **"Graffiti: Utopia or a bit boring?"**

Om leerlingen een beter beeld te geven van het fenomeen, kan je hen ook zelf op zoek laten gaan naar voorbeelden van street art, of je kan hen zelf aan de slag laten gaan, in levende lijve (zie 4.4) of virtueel.

- **Streetartcities**
- **Globalstreetart**
- **Streetartmap**
- **Instagram:** · @streetart
 - @streetarttoday
 - @streetartbe
- **Tate - Street art**
(gebruikers kunnen hier zelf 'digitale street art' maken)

Vanzelfsprekend kom je ook terecht bij het verschil tussen 'hoge' en 'lage' cultuur, en de manier waarop de grenzen daartussen worden vastgelegd en doorbroken. Denk daarbij aan deze thema's:

- Het contrast tussen 'hoge' cultuur (bv. kunstwerken tentoongesteld in musea; innovatieve theaterstukken) en 'lage' cultuur (bv. graffiti als deel van de straatcultuur; musicals van Studio 100).
- De institutionalisering van kunst en cultuur:
Wie bepaalt wat kunst is?
Welke instellingen bepalen de criteria en de regels?
Musea, kunstcritici, galleries, media, ...
- Hoe reageren kunstenaars op dit (artificiële, en al dikwijls gecontesteerde) onderscheid?
Enkele voorbeelden vind je in het bronnenboekje (bron 6).
- Kunst als een grondrecht voor iedereen: elk lid van onze samenleving heeft recht op kunst, creativiteit, schoonheid, en de mogelijkheid om zich op een creatieve manier uit te drukken. Enkele inspirerende teksten bij deze stelling zijn te vinden in het bronnenboekje:
 - + **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens** (artikel 27)
- *Amnesty - Rechten van de mens* (bron 7)
 - + Farida Shaheed
"The right to freedom of artistic expression and creativity", 2013 (bron 8)

4.2 WAT IS HET BELANG VAN KUNST IN ONZE SAMENLEVING?

Hier is uiteraard geen sluitend antwoord op, maar je kan stilstaan bij deze vragen:

- **Zijn kunst en/of creativiteit belangrijk in jouw persoonlijke leven? Wat is het verschil tussen die twee?**
- **Ken je mensen voor wie kunst en/of creativiteit belangrijk is?**
- **Vind je dat er in onze samenleving voldoende, te weinig of te veel steun is voor kunstenaars of, meer algemeen, voor mensen om zich creatief uit te drukken?**
- **Is het nodig en überhaupt mogelijk om de 'functie' van kunst te formuleren? Is het misschien net de bedoeling dat kunst niet functioneel is? Maakt het kunst minder waardevol als er wel een bepaalde (didactische, illustratieve, politieke, ...) functie in gevonden kan worden?**

Om een boeiend gesprek te garanderen, kan het ook handig zijn om een aantal citaten achter de hand te hebben. Enkele voorbeelden vind je in het bronnenboekje (bron 9).

4.3 WAT IS HET BELANG VAN KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE?

Koppel terug naar *Kind met inktvlekken*: laat leerlingen nadenken over de bijzondere vorm van het verhaal.

- **Waarom heeft Musea Turnhout gekozen voor dit specifieke medium?**
- **Op welke manier verandert de stad door deze muurschilderingen?**
- **Hoe zouden inwoners en bezoekers het verhaal ervaren?**

De hoofdvraag hier leunt sterk aan bij het belang dat leerlingen hechten aan enerzijds kunst op zich en anderzijds, de materiële omgeving, al dan niet stedelijk, waarin we vertoeven. Een mogelijke aanpak is om hen zelf goede voorbeelden te laten zoeken van kunst in de openbare ruimte: in hun eigen woonplaats, in de buurt van de school, of online. (suggesties: zie 4.2).

Je kan, in de bespreking van het belang van onze (stedelijke) omgeving voor ons welzijn, ook terugkoppelen naar *Kind met inktvlekken*. Laat leerlingen eventueel zelf op zoek gaan om deze vragen te beantwoorden:

- **Hoe zagen steden eruit in de 19^{de} eeuw?**
(zie 1.2: *Plattelandsvlucht en verstedelijking*.)
- **Hoe zijn onze steden intussen veranderd?**
Welke ingrepen zijn gebeurd?
Wat zou jij zelf nog willen veranderen aan jouw stad?
- **Hoe zien we de stad van de toekomst?**

INSPIRERENDE WEBSITES:

- *Citizenlab - Voorspellingen toekomst steden*
- *Planning future cities*

4.4 ZELF STREET ART MAKEN

Ga nu zelf aan de slag. Er zijn heel wat originele manieren om street art te maken zonder een grote (blijvende) inbreuk op de openbare ruimte. Denk samen na over materialen en technieken. Maken jullie een groot klaskunstwerk of werken jullie in kleinere groepjes? Laat de leerlingen hun street art fotograferen en maak dit zichtbaar in de klas of op school.

INSPIRERENDE LINKS:

- *Land art*
- *Street art kids*

KLAAR? _____
DEEL JE CREATIE VIA SOCIAL MEDIA EN GEBRUIK DE HASHTAG
*KLASMETINKTVLEKKEN. _____

5. VERS VAN DE PERS - Media

De wandeling *Kind met inktvlekken* nodigt uit tot reflectie over het begrip 'medium' en 'media' omdat het zelf een voorbeeld is van een vrij recente vorm van 'storytelling' die speelt met verschillende genres, en met de grenzen tussen fictie en non-fictie. Tijdens de wandeling zien deelnemers de illustraties, beluisteren ze de tekst, én verplaatsen ze zich fysiek door de stad. Deze nieuwe vorm van informatieoverdracht is helemaal anders dan het lezen van gewone teksten die het gros uitmaken van *De Kempenaar*, die dateert uit de 19^{de} eeuw, de periode waarin de papieren krant nog de dominante vorm van informatieverspreiding was. In deze module staan we stil bij de eigenheid van een aantal media in de 19^{de} eeuw en de evolutie ervan tot vandaag.

Koffermateriaal (ook digitaal beschikbaar):

- + Speciale editie van *De Kempenaar*
- + Verschillende originele edities van *De Kempenaar*
- + Mannekensbladen

Bronnenboekje:

- + Bron 10

5.1 MEDIA IN DE 19^{DE} EEUW

Een inleidende vraag kan gaan over de manier waarop het nieuws over Sennes ongeval zich in de 19^{de} eeuw verspreid zou hebben. Dit zal in eerste instantie van mond tot mond gebeurd zijn, en daarna ook via de geschreven pers, wat geïllustreerd wordt in *De Kempenaar*.

Hier kan je dieper ingaan op de 19^{de}-eeuwse media-context, de veranderingen die daar aan het plaatsvinden waren, en in het begin van de 20^{ste} eeuw zouden leiden tot het ontstaan van een echte visuele cultuur, en de intrede van nieuwe media, zoals radio, film en televisie. Echter, in de tijd waarin *Kind met inktvlekken* zich afspeelt, heeft de papieren krant nog het monopolie op de verspreiding van het laatste nieuws, bijzondere feiten en wonderlijke wetenswaardigheden.

Enkele belangrijke elementen :

- Het begin van de massaproductie van papier in de 19^{de} eeuw en de toenemende geletterdheid bij de bevolking zorgden voor goedkopere prijzen en een ruimere verspreiding van kranten.
- Dankzij de evolutie van druktechnieken (lithografie, halftoon) worden vanaf ca. 1900 afbeeldingen en foto's geïntegreerd in de krant.
Dit wordt mooi geïllustreerd op:
- *University st. Andrews - the half tone relief process*
- Dit zou bijdragen tot het ontstaan van een meer 'visuele cultuur', die intussen, in onze eigen 21^{ste} eeuw, gigantische proporties heeft aangenomen. In *De Kempenaar* is dit nog niet het geval. De mannekensbladen vormen wel een mooi voorbeeld van de druktechnieken die toen reeds bestonden voor illustraties.
- Hier kan je ook de link leggen met Turnhout, en *Brepols*, en het belang daarvan voor de papiernijverheid en het drukwezen. Ook de internationale dimensie van het bedrijf en de papierhandel in het algemeen kan je verder toelichten.

Je kan ook stilstaan bij de inhoudelijke en structurele eigenheid van de krant toen. Bestudeer samen de diverse exemplaren van *De Kempenaar* en denk na over de verschillen met een hedendaagse krant. Let daarbij op:

- + Het ontbreken van secties, zoals binnenlands nieuws, buitenlands nieuws, ... : alle informatie (ook advertenties) wordt gewoon na elkaar opgelijst, wat kan verklaard worden door de volledig manuele productietechniek van toen.
- + Het ontbreken van visueel materiaal.
- + Het verouderde taalgebruik (zie ook *lessuggestie 6*).

Hoewel de mannekenbladen een totaal ander doel hebben, kan je hier ook de tijd nemen om een aantal voorbeelden onder de loep te nemen. Zij nemen immers een heel bijzondere plaats in binnen de geschiedenis van Turnhout én binnen de evolutie van kinderliteratuur en het beeldverhaal, en illustreren de diversiteit van de 19^{de}-eeuwse drukkerijen.

Je vindt extra informatie en illustraties in het bronnenboekje (bron 10).

NUTTIGE LINKS:

- *Prentfabriek*
- *Het geheugen - Centsprenten*
- *Consciencebibliotheek - Centsprenten*
- *Erfgoed in zicht - Stadsarchief Turnhout*

5.2 MEDIA IN DE 21^{STE} EEUW

Mogelijk wil je ook een vergelijking maken met onze heden-daagse mediacultuur. Deze aspecten kan je daarbij aanraken:

- De digitalisering van media en de razendsnelle, wereldwijde verspreiding van informatie via het internet en, meer en meer, ook social media.
- Het fenomeen 'clickbait'
 - + bv. "Moordpoging te Beerse"
 - + **Is dit nieuw of bestond het vroeger ook al?**
Kan je voorbeelden vinden in de verschillende edities van *De Kempenaar*?
- Het fenomeen 'fake news'
 - + **Hoe kunnen we de betrouwbaarheid van onze bronnen controleren?**
Hoe doen we dat nu?
Hoe zouden mensen in de 19^{de} eeuw dat gedaan hebben?
- De toenemende democratisering van nieuwsbepaling en verspreiding via alternatieve media-platformen, naast de gevestigde pers, en social media: **is iedereen tegenwoordig journalist?**

*Koppel hier een gesprek over mediawijsheid aan.
Stel daarbij deze vragen:*

- **Welke media gebruiken jullie allemaal? Met welk doel?**
(informatie, entertainment, creativiteit...)
- **Wat zijn eventuele gevaren/valkuilen van (social)media-gebruik nu? Hoe gaan jullie daarmee om?**
(privacy, fake news, click bait, cyberpesten...)
- **Welke ervaringen willen jullie hier rond delen?**
- **Kan je je ertegen wapenen, en hoe dan?**
- ...

5.3 IN DE HUID VAN ...

Een suggestie voor een creatieve toepassing in dit verband: kruip in de huid van één van de personages van *Kind met inktvlekken* en creëer een social media account in naam van dat personage (*individueel, als duo of in groep*).

1. Maak eerst een chronologisch overzicht van een aantal belangrijke gebeurtenissen in het verhaal.
2. Plaats bij iedere gebeurtenis een post in naam van je personage.
3. Bedenk bijkomende manieren om het leven en de ervaringen van je personage zichtbaarheid te geven op dat platform.
4. Ga met elkaar in gesprek of discussie op het platform. Iedereen blijft uiteraard wel beleefd.

KLAAR?
DEEL JE CREATIE VIA SOCIAL MEDIA EN GEBRUIK DE HASHTAG
#KLASMETINKTVLEKKEN.

6. DEN SCHOONEN HISTORIEK VAN 'T NEDERLANDSCH - *Geschiedenis van het Nederlands*

De Kempenaar biedt een mooie gelegenheid om stil te staan bij de evolutie van het Nederlands. Hoewel het speciaal ontworpen krantje een samenstelling is van artikels uit verschillende edities, is het taalgebruik wel authentiek. Deze module stelt de geschiedenis van het Nederlands centraal door de taal van *De Kempenaar* te bestuderen. Merk wel op dat we te maken hebben met één bepaalde vorm van geschreven taal, dat slechts een klein fragment vormt van de Nederlandse taalvariëteiten die in de 19^{de} eeuw gehanteerd werden.

Koffermateriaal (ook digitaal beschikbaar):

- + *Speciale editie van De Kempenaar*
- + *Verskillende originele edities van De Kempenaar*
- + *Enkele pagina's uit een woordenboek van de 19^{de} eeuw*

6.1 MEDIA IN DE 19^{DE} EEUW Woordenschat, grammatica, spelling

Je kan leerlingen in de verschillende edities van *De Kempenaar* zelf op zoek laten gaan naar frappante verschillen met ons hedendaags Nederlands, op vlak van woordenschat, grammatica en spelling. Ze kunnen bijkomend onderzoek doen in de pagina's van het woordenboek uit de 19^{de} eeuw.

Enkele voorbeelden:

- woordenschat: gendarmen, arresthuis
- grammatica: arbeid der door de wet, den priester Daens, eene grote opschudding, hunne eerste communie
- spelling: communiekant, zietde, nadeele, werkmenschen, kandidaaten, industrieelen

Stijl

Opvallend aan het taalgebruik in de krant is dat er enerzijds dialectvormen (*of wat wij nu als dialect beschouwen*) aan bod komen, maar anderzijds, dat de algemene stijl nogal hoogdravend en stijf aandoet.

Bespreek deze vragen:

- **Welke uitdrukkingen en woorden zouden we nu als dialect categoriseren?**
bv. gendarmen, gelukkiglijk, pompiers, zietde niet goed
- **Kan je voorbeelden geven van taalgebruik dat nu niet meer gebruikt zou worden in de geschreven pers omdat het niet 'vlot' genoeg klinkt of verouderd is?**
bv. van heinde en verre, onverwijld, daar (i.p.v. omdat), alhier, dan geschiedt zulks

Historische situering

Elke taal is onderhevig aan veranderingen en iedere taaluiting vormt een reflectie van een bepaalde sociaal-historische context. Leerlingen kunnen *De Kempenaar* zelf situeren in die bredere context door zelfstandig bronnen te raadplegen in verband met de evolutie van het Nederlands. Bij de bespreking van hun bevindingen kan je stilstaan bij de invloed van het Frans in België, en het belang van de overheid en taalwetten doorheen de tijd.

Een aantrekkelijk en goed overzicht vind je hier:

- *Sleutelmomenten in de geschiedenis van het Nederlands*

6.2 REFLECTIE

Probeer nu met de leerlingen in gesprek te gaan over taal en de verschillende taalvariëteiten die zij kennen en zelf hanteren.

- **Welke soorten taal worden er gesproken in België?**
- **Welke taal spreek jij?**
Standaardtaal, tussentaal, dialect of straattaal?
- **Spreek je met iedereen en in elke context dezelfde taal?**
- **Ken je straattaal? Hoe gaat dat? Verstaat iedereen het?**
- ...

Laat de leerlingen dezelfde tekst of zin in de verschillende vormen zeggen. De nadruk ligt hier op het plezier van met taal bezig te zijn.

6.3 ARTIKEL OF FRAGMENT HERSCHRIJVEN IN HEDENDAAGS TAALGEBRUIK

Laat de leerlingen een tekstfragment uit *De Kempenaar* herschrijven zoals het vandaag in de krant zou staan.

7. IEDEREEN KUNSTENAAR - Creatief aan de slag met beeld

Kind met inktvlekken is een wandeling, maar ook zeker een kunstwerk waarin de illustraties van Dido Drachman een centrale plaats hebben. In deze module doen we een voorstel om de tekeningen en de aquareltechniek van Dido onder de loep te nemen en worden leerlingen aangemoedigd om er zelf mee te experimenteren. We kunnen de wandeling ook zien als een bijzonder type beeldverhaal en bieden leerlingen inspiratie om zich te verdiepen in de opbouw van een strip zodat ze zelf de aanzet voor een beeldverhaal kunnen uitwerken.

Koffermateriaal:

- + Illustraties van Dido Drachman (ook digitaal beschikbaar)
- + Moderne strips en graphic novels

Bronnenboekje:

- + Bron 11

7.1 SPELEN MET AQUAREL

Leerlingen maken zelf ontwerpen in de stijl van de illustraties van *Kind met inktvlekken*.

1) Ze onderzoeken de schetsen van de kunstenaars en het gebruikte materiaal:

- Zijn er verschillen tussen de muurschilderingen en de oorspronkelijke tekeningen?
- Wat zijn kenmerken van de aquareltechniek? Welke sfeer wordt ermee opgewekt?
- Hoe zit het met het kleurgebruik? Welke beweegredenen zouden er achter de keuzes voor bepaalde kleuren kunnen zitten? Welk gevoel wekken de kleuren op?

2) Leerlingen gaan nu zelf aan de slag met de aquarel techniek om een eigen compositie te maken.

Dit kan binnen een thema dat te maken heeft met het verhaal en de wandelroute. Enkele suggesties:

- + herinneringen aan hun eigen kindertijd
- + armoede versus rijkdom
- + verbondenheid met anderen
- + de stad van toen vs. de stad van de toekomst
- + kinderrechten
- + ...

KLAAR?
DEEL JE creatie VIA SOCIAL MEDIA EN GEBRUIK DE HASHTAG
#KLASMETINKTVLEKKEN.

7.2 BEELDVERHAAL

Leerlingen ontwerpen een eigen beeldverhaal.

1) Het vertrekpunt hierbij is de vergelijking tussen de mannekenbladen, en een of meerdere hedendaagse strips.

- Onderzoek de relatie tussen woord en beeld.

Hoe wordt het visueel en tekstueel opgebouwd?

Wat vertellen de beelden? Wat vertelt de tekst?

Hoe vullen ze elkaar aan?

In de mannekenbladen is er typisch een onderschrift bij de beelden. In moderne strips zijn er meer dialogen en (innerlijke) monologen, dikwijls in tekstballonnen binnenin de tekeningen.

- **Welke verschillen zijn er qua inhoud?**

De mannekenbladen bieden kort humoristisch entertainment. Hedendaagse strips zijn langer, en gevarieerder, en er zijn ook meer genres. In heel wat strips zit meer inhoudelijke diepgang en worden persoonlijke verhalen verteld (bv. graphic novels).

- **Welke perspectieven of camerastandpunten komen aan bod in de vakjes?** Hier bestaan verschillende mogelijkheden: close-up, vogelperspectief, kikkerperspectief, Amerikaans plan, ...

- + Merk op dat dit sterk geëvolueerd is doorheen de tijd: de vakjes in de mannekenbladen hebben een vrij eentonige compositie. In hedendaagse strips vind je veel meer variatie.
- + Laat leerlingen een pagina uit een hedendaagse strip of mannekenblad analyseren, op vlak van kadering. Stel de vraag wat het effect van die bepaalde invulling is, en hoe de beleving van het verhaal zou veranderen als er bv. een ander perspectief gebruikt zou worden.

2) Leerlingen gaan nu zelf aan de slag om een eigen beeldverhaal te tekenen.

- Bepaal hierbij best op voorhand het papierformaat (*een sterk A3-formaat is aan te raden*) en eventueel ook het minimum en maximum aantal pagina's.
- De inhoud kan thematisch gerelateerd worden aan de wandelroute (*suggesties: zie 7.1*). Vormelijk kunnen leerlingen zich laten inspireren door een hedendaagse strip of een oudere variant, zoals het mannekenblad.
- Een aantal stappen, die je ook in het bronnenboekje vindt (*bron 11*), kunnen als leidraad dienen: personages bepalen, decor vastleggen, korte inhoud verzinnen, scenario uitschrijven, een kladversie en een definitief product maken.

3) De leerlingen kunnen (een deel van) hun ontwerp drukken in het Speelkaartenmuseum.

Maak een afspraak met het museum via:

- *Speelkaartenmuseum - een creatief drukatelier met je klas*
- of mail naar:
- *museumworkshop@turnhout.be*

Optie 1: Kartonkerftechniek

In het jeugdatelier werken ze hun drukvorm uit in kartonkerftechniek. De illustraties worden als witte lijntekeningen in gekleurd vlakken rechtstreeks op een A3 vel gedrukt.

*Makkelijker niveau,
kortere duurtijd = ca. 1 mannekenblad per 2 leerlingen.*

OF

Optie 2: Droge naald techniek

De leerlingen krassen met een naald de meegebrachte ontwerpen in plexiplaat. De zwarte lijntekeningen worden op losse vochtige velletjes papier gedrukt. De resultaten van deze diepdruk nemen ze mee naar de klas waar ze verder afgewerkt kunnen worden met aquarelverf en samengesteld tot een mannekenblad.

*Moeilijker niveau,
langere duurtijd = ca. 1 à 3 prenten per leerling
= ca. 3 à 6 mannekenbladen per klas*

KLAAR?
DEEL JE CREATIE VIA SOCIAL MEDIA EN GEBRUIK DE HASHTAG
*KLASMETINKTVLEKKEN.

8. IEDEREEN SCHRIJVER - Creatief aan de slag met woord

De wandeling biedt tal van mogelijkheden om creatief aan de slag te gaan tijdens de taallessen. Leerlingen kunnen een campagne op poten zetten rond het thema kinderrechten of ze bedenken een concept voor een eigen verhaal, gedicht of theaterstukje. Daarbij onderzoeken ze de literaire kenmerken van *Kind met inktvlekken* en gaan op zoek naar de structurerende narratologische elementen in het verhaal van Senne.

Koffermateriaal (ook digitaal beschikbaar):

+ Poster met kinderrechten

8.1 CAMPAGNE

Werk een campagne uit om mensen bewust te maken van een actueel probleem rond kinderrechten:

vb.

- + Leefomstandigheden van kinderen in de derde wereld
- + Kinderarbeid wereldwijd
- + Kinderarmoede in Vlaanderen
- + Toegankelijkheid van openbaar vervoer voor kinderen met een fysieke beperking
- + Lange wachtlijsten in de psychische gezondheidszorg
- + Tekort aan opvangplaatsen voor minderjarige asielzoeker
- + Schadelijke invloed van social media op het mentaal welzijn van jongeren
- + ...

Bedenk een goede slogan, beeld en logo.

Maak een facebook- en/of instagram-pagina aan voor de campagne.

Neem een kort filmpje op waarin je het probleem aankaart en mensen oproept om actie te ondernemen.

8.2 LITERAIRE VERWERKING

De tekst van *Kind met inktvlekken* is een mix van verschillende genres: de verteller, die ons in het heden toespreekt, is dominant, en het fictieve verhaal van Senne, dat zich in de 19^{de} eeuw afspeelt, komt vrij fragmentarisch aan bod, ook al vormt het visueel de rode draad van de wandeling.

Laat leerlingen eerst even nadenken over het begrip '(literair) genre'.

- **Wat beschouwt men doorgaans als de dominante (literaire genres)? Epiek, lyriek, drama? Of ook non-fictie? Andere? Welke subgenres kan men daarbinnen nog onderscheiden? Welke zijn populaire genres binnen de literatuur of de film?**
- **Waarom hanteert men deze terminologie? Wat zijn de voordelen ervan? Hoe verhouden auteurs, uitgeverijen en lezers zich tot deze begrippen? Wie heeft er baat bij?**
- **Passen alle literaire werken binnen een bepaald genre? Kunnen leerlingen voorbeelden geven van boeken, voorstellingen of teksten die de traditionele genres overstijgen of de grenzen daarvan doorbreken?**
- **Hoe zit het met *Kind met inktvlekken*? Kunnen we dit zien als een literair werk of zou het daarvoor in een boek gedrukt moeten staan? Kan dit verhaal binnen een bepaald genre geplaatst worden? Is het een combinatie van een aantal verschillende genres?**

Daarna kunnen leerlingen het verhaal van Senne diepgaander bestuderen en verwerken tot een andere vorm van 'storytelling':

- Toneelstuk
- Kortverhaal
- Gedicht

Daarbij zullen ze een aantal strategieën moeten inzetten om de narratologische structuur te vatten en om te buigen naar een nieuw literair concept:

- Hoofd- van bijzaken onderscheiden
- Het verschil tussen feit en fictie zien
- De chronologie van Sennes verhaal reconstrueren
- De vertelstem identificeren en wegwerken
- De personages aanduiden en een rol geven in hun eigen verhaal
- ...

Bij de uitwerking van het eindproduct kan je dieper ingaan op de verschillende dimensies die door het nieuwe literaire genre worden toegevoegd aan het verhaal:

vb.

- + In het toneelstuk worden beschrijvingen vervangen door dialoog
- + In het kortverhaal is er meer ruimte voor de psychologische uitwerking van personages
- + In het gedicht krijgt het emotioneel effect bij de lezer een belangrijkere plaats

KLAAR?
DEEL JE CREATIE VIA SOCIAL MEDIA EN GEBRUIK DE HASHTAG
*KLASMETINKTVLEKKEN.

C.O.L.O.F.O.N

Kind met inktvlekken is een productie van Musea Turnhout in nauwe samenwerking met stripauteur Dido Drachman en schrijver Paul Govaerts.

Kind met inktvlekken wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van Stad Turnhout, Rock Paper Pencil, Strip Turnhout, Erfgoed Noorderkempen en de Vlaamse overheid.

Een speciale dank aan

Anne-Mie Buelens · Benjamin Boutreur · Filip Cremers · Francis Stijnen · Gil Tack
Herwig Kempnaers · Jef Floorizone · Joris Leemans · Leen Hendrickx · Lut Dubois
Marie-Claire Latinne · Marije van Bouwel · Marleen Dufraing · Mies Paulussen
Nik de Jongh · OpMaat (Ignace Cornelissen) · Ortwyn Arts · Riet Vanloo · Rob Daniëls
Rogier Jansen · Rony Beyens · Peter Scholliers · Stijn Van Opstal · Sven Denis
Tatyana Vayzer · Tom Monden · Treepack · de Warande · de Xaverianen

Dit lespakket werd ontwikkeld door Alison Luyten en Heleen De Munck van Collectief MOOS. (*Merkwaardig Onderzoek en Ontwerp van de Streek*)
Een erfgoedvereniging met een hart voor erfgoed en creatief ontwerp.

www.collectiefmoos.be







Senne's m
op de foto's
die derin e

Ze heeft een holler
gezicht in haan eerste
schilderij en een 'longer'
gezicht in de latere
Josephine Dessauere
(1840 - 1904)

Musea Turnhout
Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout
+32 14 44 33 98 - www.turnhout.be/musea

Volg onze musea op  en  via 'Musea Turnhout'.



www.kindmetinktvlekken.be

Musea Turnhout omvat het Speelkaarten-, Begijnhof- en Taxandriamuseum.
Deze stedelijke organisatie wordt gesteund door de Vlaamse overheid.

